

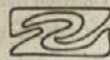

Uredništvo:

Kočevje štev. 58.

Upravištvo:

Kočevje štev. 18.

Radikal

Gospodarski, politični in kulturni organ.

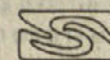
Izhaja vsako drugo soboto zjutraj.

Naročnina:

za celo leto Din. 15.
sicer sorazmerno.

Inserate:

cela stran Din. 800,
sicer dogovorno.

Program

Narodne Radikalne Stranke od
1881. godine.

Osnovni pogledi.

Kao cilj našeg državnog uregjenja smatramo: Unutra narodno blagostanje i slobodu, a s polja (sl. od zunaj) državnu nezavisnost i oslobođenje i ujedinjenje i ostalih delova Srpstva.

Da se taj cilj postigne, treba da se razvije materijalna, umna in moralna snaga (sl. moč) narodna. Kako je pak materijalno blagostanje naroda glavni osnov za jačanje celokupne narodne snage, to — pored negovanja građanskih sloboda — državnim ustanovama treba da bude poglaviti zadatak (sl. naloga), da podižu narodno blagostanje jačanjem proizvodnje narodne snage i pravičnom podelom (sl. razdelitvijo) državnih tereta (sl. bremen).

Da bi vstvarjenje ove ogromne društvene zadače išlo što brže (čim hitreje) što pravilnije i što potpunije, tražimo (zahtevamo), da se u najkraćem roku pristupi ovim (tem) reformama.

I. Zakonodavstvo.

Da se promeni ustav.

Osim (razun) odredaba u čl. 1. in u 10. kao i čl. 31. sedanjeg ustava svi drugi članovi ustava da se mogu prema potrebi menjati, dopunjavati i ukidati (razveljaviti), a tako isto da se mogu i sasvim novi članovi umetati (postaviti).

Menjanje ustava da se izvede u ovom smislu:

1. Skupštinu sastavljaju samo poslanici narodom izabranim; izbor (volitve) je neposredan, pravo biranja imaju svi punoletni građani (državljeni) srpski.

2. Zakonodavna skupština sastoji se u izvestan (določen) dan, razilazi se kad svoj dnevni rad iscrpi ili kad vladalac nadje za potrebno, da učini upotrebu od svoga ustavnog prava.

3. Zakonodavnoj skupštini ustavom se ujamčava puna zakonodavna vlast.

4. I velika narodna skupština sastaje se periodično, a osim drugih poslova redovnoj joj je zadatak revizija ustava.

5. Da se ukine državni savet i da se ne može zameniti nikakim drugim domom.

II. Administracija.

Administracija (uprava) da bude što prostija (čim enostavnija), što jeftinija (čim cenejša) i što celishodnija (čim smotrenejša).

Da se ukinu sadašnja okružna načelstva i da se napusti dosadnja podela (podelitev) na okruge (okrožja) pa da se zemlja (dežela) administrativno podeli samo na opštine i srezove, a oboje da se urede po načelu samouprave. Srezovi (okraji) da budu dovoljno veliki, kako bi finansijski bili toliko jaki, da što uspešnije vrše sreske, ekonomske, prosvetne i zdravstvenopolicijske zadake.

III. Sudstvo.

Da se osnuje (da prodrô) v načelu izborni sudovi za građanska (civilne), a porotni

za krivična (kazenska) dela, s tim, da u primeni (izpeljavi), može biti i kombinacija izbornih i porotnih sudova sa načelom stalnih državnih sudava.

IV. Financije.

1. Sadašnja porezka sistema (davčna zgradba) da se napusti pa da se radi na otvarenje neposredne, progresivne poreze po imnistvu (imovini) i prema prihodnina građana.

2. Današnje finansijsko ustrojstvo da se zameni novom finansijskom organizacijom, na čelu koje stoji centralna narodna banka sa nužnim brojem pokrajinskih (oblasnih) banaka. Te banke rukuju (poslujejo) svima državnim prihodima i rashodima (izdatki) i vrše u opšte i druge depozitne i obrtne novčane poslove građana, a naročito potpomažu pravilno organizovanim kreditom, napredjenje zemljoradnje i podizanje zarata in industrije.

V. Prosveta.

Težiti, da se ustvari načelo opšteg, obaveznog, bezplatnog obrazovanja (poduka) i da se siromašni djaci izdržavanju opštim troškom. Škole (šole) da budu uređene tako, kako će negovati u mladini građanske vrline i spremati je za vešte, korisne i samostalne radnike.

VI. Vojska.

Radi očuvanja naše državne nezavisnosti i izvršenju naše spoljne (izvendržavne) zadace, valja (treba) da se pokloni što veća pažnja organizaciji, obučavanju i naoružanju naše narodne vojske.

Legitimacija.

Debeli Lipe koračilo je teškim korakom proti kolodvoru velemešta. Blaženstvo je odsevalo od rdečega zalitega obraza. Razgret je mahalo z rokami. Odpel je površnik, vroče, vroče je bilo kljub pozni noćni uri in vlažnemu jesenskomu vremenu. Tipal je po napetem telovniku in naposled našel uro. Gledal je in gledal z izbuljenimi očmi na kazalce, ki so se mu zdeli nekako čudno izkrivljeni, nesposobni pokazati blaženemu Lipetu pravi čas. Vtaknil jo je zopet v žep, segel v notranji žep suknjiča in izvlekel denarno listnico.

„Malo preveč so me! Haha! Presneti svet kaj se vse izmisli! Kako so plesale... Kaj so plesali? Ha, ha kako se že rekli? Šimel ha, ha! Da šimel! Presneti svet!“

„Ko bi to moja stara... Kako je to šlo, res kakor šimel... Ha, ha! Tista debela črna, kako se je vse to treslo in poskakovalo! Ko bi to moja stara... Jakatu moram to povedati, mrha ima veselje s takimi stvarmi... Haha,

imenitna ta oštarija Bar. In grešur je... Lipe, mi smo prokleti kerlei!“

Lipe se je gugal naprej proti kolodvoru.

„Kdaj gre brzovlak na Kamnik?“

„Kamenik? Neznam. Nema takvog vlaka.“

„Kako da nima? Proti Steinbrücku.“

„Otišao, za četiri sata ide drugi vlak.“

Moč s pernico na kolescu se obrne na drugo stran.

„Otišao? A ja čekam tu i sad sam zakasnila vlak.“

Lipe se obrne odkod ta nežni glas, ki toži za vlakom.

„Gospodična... tudi Vi... to je smola.“

„Da, da i ja sam nepoznata tu“ in napravi par kratkih korakov proti izhodu. Lipe sledi iz samega sočutja elegantni ženski, ki se pomika proti izhodiščem. Omamljiv vonj sledi nesrečnemu bitju, Lipe ga srka s široko odprtimi nosnicama.

„Mislite gospodine, šta ću ja sada u gradu, sve je zatvoreno. Pa meni je svejedno, neka bude šta hoće.“

Spotaknila se je malce, pri čemur se je dotaknila Lipetovega komolca. Lipe ve, kaj je storiti v takem slučaju in vtakne njeno roko pod svojo pazduho. Vedno temnejša je postajala ulica. Lipe se je že potil, lepa neznanka je tožila o mrazu.

„Legitimaciju!“

„Legitimaciju?“

„Da, legitimaciju.“

„Kume, dajte, dajte legitimaciju, brzo!“

Lipetu se je parilo čimdalje bolj v glavi, seže pod suknjič in izvleče listnico. Neznanka seže hitro po listnici in jo pomoli črni senci.

„Evo Vam, gospod komisar!“

Komisar nočne teme pritisne pod suknjičem na gumb električne svetilke in prebira — prebira. Neznanka še vedno drhti na Lipetovem trebuhu.

„Nije v redu, gospodine kume. Krštenica Vaša mora da ide sa mnom.“

„Bože mili!“

Lipetu je hotelo počiti srce nad toliko neusmiljenostjo.

U tom cilju tražimo:

1. da se stajaća vojska smatra prosto kao škola za narodnu vojsku, a prema tome da se drži samo toliko stajaće vojske, koliko je nužno za uspešno in pravilno obučavanje (izorazbo) i organizovanje narodne vojske.

2. Vojno izobrazovanje da se uvede u srednje i više škole.

VII. Spoljna politika.

1. Spoljna (zunanja) politika ima se voditi tako, da politični i ekonomski interesi naše domovine vazda budu očuvani i zaštićeni, da se neguje sloga sa svima bratskim susednim narodima, da se živo radi na savezu balkanskik naroda, naročito, da se što pre postigne sporazum sa Crnomgorom in Bugarskom; da se organizuje kulturno potpomaganje raskomadanih i neoslobodjenih delova Srpstva kao i živo budjenje svesti o našem narodnom jedinstvu u udaljenim pokrajinama srpskim, koje su izložene stranim elementima: da se našim proizvodima prokrčuju (razširjajo) stari, a otvaraju novi putovi i nove svetske pijace (trgovi).

2. Sa Bugarskom, kao sa zemljom geografski najbližom, a po narodnosti prisno srodnom, da se održavaju bratski odnošaji u svakom pogledu i da se teži jedinstvu u političkoj radnji (delu) i kulturnom razvijanju, koje treba prema mogućnosti da se ogleda i u sličnosti samih unutrašnjih uredaba i ustanova.

VIII. Zahtevi, koji se imaju ostvariti na ovoj zakonodavnoj skupštini ali svakako pre menjanja ustava:

1. Potpuna sloboda štampe (tiska).
2. Sloboda udruženja.
3. Sloboda zbora i dogovora.
4. Opštinska samouprava.
5. Lična (osebna) i imovna bezbednost (premoženjska sigurnost). (Pri menjanju ustava sve ove slobode da se ujamče u samom ustavu.)
6. Dok se reforma poreze i nova organizacija financije ne izvedu, da se uvede štednja u državnim izdatcima kde je god moguće, kako bi se kredit zemlje podigao i isplaćivanje državnih dugova olakšalo.

IX. Opšte odredbe.

1. Ovaj naš program pregledaćemo i prema potrebama menjati i dopunjavati svake godine o sastanku skupštine.

2. List „Samouprava“ usvajamo kao organ naše partije i stavljamo joj u zadatak: da opširnije razjašnjava ovaj naš program, da razpravlja sva pitanja, koja su u programu dirnuta ili inače stoje s njima u svezi, a da

„A Vi čekajte, dok se ne vratim, a Vi pazite da se gospodin ne odstrani,“ se obrne na ono stran v temo, odkoder je došel. Poprime lepo neznanko trdo za roko in jo hitro odvede. Lipe buli, premišljava...

Čaka in čaka, utrujenost ga prevzema čezdalje*bolj. Usede se na mrzli tlak ceste.

Proti Zidanemu Mostu drdra brzovlak. V kotu kupeja sloni Lipe in spi.

„Prosim karto!“

Lipe se zbudi, gleda sprevodnika nezaupljivo, seže v prvi žep, drugi žep, tretji žep...

„Hvala Bogu, je že tu“ in poda izprevodniku povratno voznicu.

„Da imam vsaj še to,“ vzdihne globoko in se stisne zopet v kot, glava pade na prsa, nosnice se odpró široko, ko zavoha vonj, ki prihaja z rokava, prebudi se, uslini prste in jih drgne po rokavu.

„Prokleti babji smrad!“ sikne, „ko bi moja stara — — —“

Vlak drdra dalje — — —

Vi

izradjuje formalne projekte za uzakonjavanje ovih naših zahteva.

3. Obavezuje se da ćemo se ovoga programa tvrdo držati i na njegovom ustvaranju raditi, kako u skupštini tako i u narodu.

*

Ta prvi program Narodne Radik. Stranke, ki ga priobčujemo v besedilu „Srpske Riječi“ z dne 25. septembra t. l., št. 197, vodilnega organa bosanskih radikalov, je izšel v prvi številki beogradske „Samouprave“ dne 8. junija 1881. Je to ne samo kulturni dokument svojega časa, ampak tudi kulturni mejnik za razvoj vseh jugoslovenskih plemen, kar odseva zlasti iz zahtev, ki jih ta program stavi v reakcionarni svoji dobi, katere zahteve, ko pride na vladu, tudi realizuje n. pr. splošna volilna pravica, enodomni sistem, popolna zakonodajna pravica skupščine, samouprava občine in okraja, ureditev financ, organizovanje armade itd., zlasti pa zahtevi pod VIII, ki reakcionarno svojo dobo temeljito osvetljajo. Jasno se vidijo načela (osvoboditev zaslužjenih bratov, slovanska tendenca), ki vodijo preko zavezniške balkanske l. 1912 ter preko svetovne vojne naravnost v našo lastno državo ter sedanjo ustavo (samouprava, enodomni sistem itd.).

Program pa priobčujemo tudi iz razloga, da naši ponosni kulturni in politični slovenski ljudje, ki tako radi mečejo krog sebe z baje obstoječim nazadnjaštvom naše stranke, vidijo, kako napreden in civilizatoričen ter smotreno delujoč faktor je Narodna Radikalna Stranka že bila, ko se niti nam niti našim očetom o ciljih, za katere je ta stranka že delovala, še sanjalo ni. In ta načela so še danes napredna in moderna ter tvorijo večne postulate kulturnega človeštva.

Uredništvo.

Prizren, 25. oktobra 1922.

Pismo iz Prizrena.

Za Prizren je vezana slava Srbina, početak vladavine Cara Dušanova; a za Prizren je vezana i žalost Srbina, jer je to bio poslednji grad, što ga je Srb in morao napustiti 1915. god. i begati preko kršnih albanskih gora. Protivno napretku druge prestonice Dušanove, Skoplju, prva njegova prestonica, Prizren, opada.

Nekada, pre ratova 1912, Prizren je imao svoju okolinu, zaledje svoje i ta je okolina dolazila na pijacu prizrensku, prodavala svoje domaće proizvode, a kupovala sve potrebe v preradjevinama. Na Prizren je tada bio upućen i jedan veliki deo sadašnje Albanije, jer ne samo bliža već i dalja sadašnja Albanska teritorija zapadno od Prizrena nije imala koji veći i bliži grad i trg, na koji bi dolazila. S toga je stanovništvo i iz teh krajeva bilo upućeno Prizrenu. Zbog toga je ono vreme Prizren trgovački, ekonomski i privredno bio napredniji, ma da je tada bilo primitivnijih saobraćajnih sredstava.

Posle rata 1912. god., od kako je postavljena blizu Prizrena Albanska granica, u Prizren ne dolazi više onaj Arnautiški živalj sa teritorije Albanije, koji je dotle dolazio. Kad bi političko stanje prema Albaniji bilo definitivno uređeno, ipak bi Arnauti s one strane granice dolazili sa urednim ispravama na Prizrensku pijacu sve dotle, dokle se u Albaniji, njima bliže, ne bi stvorio kakav drugi veći trg, a za to bi prošlo još mnogo decenija godina, jer su saobraćajna sredstva najprimitivnija; ali, na pakost, danas je granica sasvim zatvorena i Prizren umire.

I kako nema napretka u trgovini, ekonomiji privredi, isto tako nema napretka ni u gradjevinarstvu i podizanju varoši. Tamo ni jedna nova zgrada, ni javna ni privatna, nije

podignuta od 1912. god., niti se što popravilo, ma da je velika oskudica ustanovama. Inače, Prizren leži na terenski jedinstvenom položaju, na padim Šarovih ogranaka, stepenasto; a vode, krasne vode ima u izobilju. Kroz sred Prizrena ide jaka reka Bistrica. Varoš je kanalisana, a mesto ocedno, te je uvek jako čista.

Predanje nam i danas pokazuje jedno po položaju najlepše mesto u Prizrenu na Bistrici, na koje je bio dvor Dušanov. A odmah pri ulazu u Prizren sa jugoistočne strane nalazi se jedan brest, koji u obimu ima 14 metara, a koji je postojao za vreme Dušanovo i kome, po letopisima, ima oko 2000 godina.

Ulazio sam u krasnu veliku sabornu crkvu, u kojoj svakog jutra se moli Bogu Preosvećeni vladika, čiji je dvorac uz samu crkvu. Njega Preosveštenstvo je bilo tako ljubazno, te me je odvelo u svoj stan kao gosta na razgovor.

Našem krišćanskom življu nije pravo, što su naše vlasti definitivno Turcima ovdašnjim dodelile za džamiju jednu crkvu iz Dušanovog doba, koja je Turcima, za neme njihove vladavine, služila kao džamija. Bojazan je, da prilikom definitivne predaje ove zgrade Turcima ne dodje do otvorenog sukoba izmedju Hrišćana i Muhamedanaca. Džamija ima oko dvadeset, a ima i derviša.

Ovde ima gimnazija i bogoslovija, starog postanja, koja je postojala i za vreme Turaka mnogo godina. Ona je spremila veliki broj naših pravoslavnih sveštenika, od kojih danas imamo tri vrlo dobre vladike. Ovo je bogosloviju osnovao Sima Igumanov, kome će se oktobra meseca ove god. osvetiti spomenik.

U Prizrenu su razvijeni od starine čuveni zanati: kujundžijski (sitne izrade ručne zlatne i srebrne), kazandžijski, nožarski, tabački (štavljenje sirovih koža), abadžisti (sukneno seljačko odelo), ali su oni u opadanju, jer prevladjuje moda i noviji život.

U Prizrenu su se još sačuvali stari vinogradi, koji su ove godine dali mnogo groždja crnog, krupnog, lepog prokupca, sa puno šećera u sebi. Ono u Prizrenu staje oko (1280 grama) 4 do 4.5 din., ali se na druge udaljenije pijace ne nosi, jer su podvozna sredstva skupa. Od Prizrena do Uroševca ima 60 kilometara, a taj se put prelazi kolima ili automobilima.

Bezbednost u okrugu je zadovoljavajuća. Ako se desi koje ubistvo, ono nije izraz koristoljublja, već osvete ili nepravde. Postupak naših upravnih vlasti mnogo čini, da se ovakvi slučajevi događaju ili ne. Ako bi činovništvo prema narodu postupalo blaže, pravednije i čovekoljubivo, i ako je arnautin, ne bi bilo nezadovoljstva.

M. A.

Gospodarstvo.

Izenačba davkov v državi.

Kot znano tvori ideal obdačenja, ka-teremu se ima približevati vsaka zakonodaja in po katerem stremi razvoj gospodarstva po celem svetu, le en davek in to je dohodnina. Vsakdo naj plača davke le od svojih dohodkov — to je ideal tudi vseh naprednih davčnih teoretikov. To je tudi edino pravični davek. Seveda predpostavlja tak sistem razvito gospodarstvo v državi in visoko davčno moralo pri davčnih obvezanih. Sicer država, ki brez dohodkov ne more živeti, niti ne vzdrževati reda, miru in varnosti ter izpolnjevati drugih

svojih vzvišenih nalog v interesu davkoplačevalcov, ne pride na svoj račun.

Očividno ta slednji moment je bil za vlado in vladine stranke merodajen, da se niso odločili le za davek od dohodkov, ampak za celo vrsto davkov osebnih in stvarnih, kar se imenuje mešan davčni sistem. Davek v naši državi naj zadene najpreje gotove stvari, predmete, iz katerih se lahko dobivajo dohodki, brez ozira na osebo. To so takozvani objektivni davki. Ti so: davek od zemlje ali zemljarina; davek na poslopja; 3.) davek na podjetja in delavnice; 4.) davek na obresti in rente; 5.) davek na pridobitev od dela. Višina teh davkov se bo določila šele po vroči debati v parlamentu ali vsaj pri zakonodajnem odboru, vendar je pa računati, da bo za spoznanje večja kot doslej, zato bodo pa odpadli vojni davki, pribitki itd. Pri zemljariji se misli povišati dosedanjí čisti prinos na 300—400 kratno višino in od tega odmeriti davek, kar pa se najbrže ne bo moglo sprejeti, ker bi posestnike zemljišč, ako se vpoštevata različne pribitke in doklade lokalnega pomena, skoro ruiniral. Zemlja bo v tem slučaju silno padla. Od najemnine naj bi se plačevalo 30%, od sob na kmetih 30 din od vsake letno. Davek na podjetja, obresti in rente naj bi znašal 10%, a davek od dela brez kapitala (mali obrtniki) 2%. Ako se vpoštevata vse mogoče lokalne pribitke od občin in korporacij, se mora reči, da so to previsoke stopinje, ki jo davkoplačevalci ne bodo tako lahko zmogli ter je nujna nevarnost, da bomo šli baš vsled teh davkov v gospodarstvu mesto naprej — rakovo pot. Ker samo za davke ne bo nihče delal.

Razun tega so namerovani in se bodo tudi sigurno vpeljali osebni ali subjektivni davki. Tu se bodo isti dohodki iz zemlje, poslopij, obresti, podjetij in dela sešeli in prišteli še drugi doslej neobdani dohodki davkoplačevalci (n. pr. mezdni prejemki), torej vse, kar tvori dohodek, in od tega se bo odmerila dohodnina. Ta naj bi znašala 2—15%.

Poleg dohodnine se namerava vpeljati tudi davek na premoženje, ki naj bi znašal letno $\frac{1}{2}$ —15‰ — (promil).

Razun tega naj bi obstojal še davek za podjetja, ki so dolžna polagati javne račune (trgovske družbe itd.) Podlago naj bi tvorila bilanca, ter naj bi plačevali od izkazanega čistega dobička 10—20%, industrijska podjetja pa 4—12%.

To je namerovano izenačenje davkov v celi državi po načrtu zakona. Načrtu se pozna, da je bil izdelan v naglici, najbrže tudi brez konkretnih podatkov, koliko bi v vsakem slučaju znašala učinkovita dajatev davčnega zavezanca všteti vse pribitke in doklade. Samo občinske doklade znašajo po mnogih občinah več sto procentov državnih davkov; k že obstoječim pridejo potem še srezke in oblastne doklade. Zato naj se načrt, predno se vzakoni, po interesentih (zadruga, obrtni in trg. zbornice, zveza hišnih posestnikov itd.) temeljito in praktično prevdar

ter postavi take postavke, da jih bodo davkoplačevalci tudi zmogli in pa da bo tudi za državo prav. S.

Politični pregled.

Svetovna politika

se vrti še vedno krog grško-turškega vprašanja, da si je isto v načelu že rešeno; Turčija dobi Carigrad in Tracijo. Boj se pa bje za kulisami med tistimi, ki stoje za eno in drugo stranko: to so Francozi in Angleži na eni, ter Angleži in Rusi, za katerimi pa stoje seveda neoficijelno tudi Nemci, na drugi strani. Konferenca v Scutariju in nato v Parizu, kakor tudi svetovna gospodarska konferenca v Bruslju, bodo imele vsa ta nasprotja lepo izravnati. Ako same konference duhove le potolažijo ter ugledijo pot magari tudi poznejšemu, mirnemu prevdanku, bodo že storile veliko.

V Mali antanti

je zaznamenovati predstoječe parlamentarne obiske belgrajskih poslancev v Pragi, kronanje romunskega kralja v Albi Juliji (nekdanji erdeljski Belgrad), odziv Poljske na razorožitveno konferenco v Moskvo ter tipanje oficijelne Italije preko Čehoslovaške za našim prijateljstvom.

V naši

notranji politiki

je zaznamovati veliko narodno slavlje kumanovske zmage v letu 1912, ki pomeni prvi korak našega osvobodjenja z zopetnim ustoličenjem srbskega patrijarha v Peči (od 23. do 27. oktobra) in vzdržanje demokratske stranke, ki zna voditi k resnem razpadu in s tem tudi do nujne spremembe v vladi. Uvidevajo tudi že nasprotniki, da je le radikalna stranka tisti stebler, na katerega jedino zamore računati parlamentarna naša država, kar se v resnih časih krize ne bo moglo prezreti. Razpad je posegel tudi že v Slovenijo, kjer združuje demokratska stranka komaj še tretjino vseh naprednih ljudi pod svojim okriljem. Te okoliščine morajo imeti seveda za vso našo notranjo politiko velik pomen. 16. t. m. se je otvorilo jesensko zasedanje skupščine. Program dobi po kumanovski proslavi.

V zunanji politiki

je zaznamovati vedno ožje stike s Čehoslavijo, približevanje Bulgarije, ki tiplje po vseh mogočih potih do Beograda, da bi dobila zvezo z morjem na Dedeagač. Upoštevati je pri tem, da bi naša pomoč Bulgariji njen sedanjí notranji kurz, ki je glasom dogodkov v Trnovu itd. precej barski, znatno ojačila. Manj razredna in bolj vseslovaška vlada bi zblizanje sigurno olajšala. Sicer so pa to notranja vprašanja Bulgarije, v katere se ne vmešavamo.

Iz Radikal. Stranke.

Poletni in jesenski shodi stranke so dokazali, da stoji za njo ogromno ljudstvo. Vsled tega stopa stranka znatno ojačena na parlamentarna tla. Da se vidijo cilji stranke, priobčujemo danes njen program. Vsak somišljenik naj ga dobro spravi, ker ta program, dopolnjen s krfsko deklaracijo, velja še danes.

Tedenske vesti.

Poroka. Poročil se je dne 11. t. m. v Kočevju gospod Jakob Kajfež, trgovec v Kočevju, z gospico Marijo Petelnovo, hčerko ugledne mestne rodbine. Mlademu paru mnogo sreče!

Novo industrijsko podjetje, „Textilana“. se je otvorilo te dni v Kočevju. Dne 10. t. m. je bilo kolavdirano. Izdelovalo bo naj-

finejše blago za moške in ženske obleke. Podjetje razpolaga z Lenzovo lokomobilom z do 200 konjskih močij, nadalje z lastnim Dinamostrojem, ki proizvaja tako potrebno lastno električno luč kakor tudi tok za električne motorje. Je to sigurno eno največjih podjetij svoje vrste v Jugoslaviji. Vodilne moči so strokovnjaki iz Česke, Ruske in Angleške. Gospodu Antonu Kajfežu, ki si je to podjetje že med vojno zamislil in po štirih napornih letih postavil tudi v življenje ter tako kvalificirano proizvodilno silo v našem narodnem gospodarstvu bistveno obogatil, zamoremo le iskreno čestitati.

Impozantni shod radi zveze Slovenije z morjem preko Brod Moravic, ki se je vršil 1. t. m. v Brodu na Kupi, je samostojnim gobeždačem, ki so trdili, da je to le projekt par magnatov, zamašil njih široka usta ter jim z odličnim svojim nastopom in velikim vtiskom na slovensko javnost dal povoda, da so začeli nekoliko misliti. Najbrže prvokrat. V tem vprašanju namreč. Pri tem se njih vaško glasilec „K. L.“ z originalno pristnostjo nerodnega gorjanca zaletuje v slovensko žurnalistiko, češ, da si je s tem, ker ne sledi slepo gospodu Puclju iz Velikih Lašč ter nekemu Jamniku iz Pijave gorice, podala spričevalo uboštva. Slovenska žurnalistika bo to kritiko svojih tudi-kolegov iz Kongresnega trga prav lahko prenesla, posebno ker zaleže natančno toliko kot kodažsanje zapuščene kokoške v hlevu, vprašanje pa je, če bo Samostojna stranka prebavila bolno idejo železnice zveze Kočevje-Vrbovsko!

Desetletnica zmage pri Kumanovem, kjer so leta 1912 Srbi naklestili Turke ter jih zasledovali potem do Bitolja, kjer so jih dokončno potolkli ter si s tem osvojili Staro Srbijo in Macedonijo, domovino kraljeviča Marka, zopet nazaj, se praznuje te dni ob navzočnosti kralja, vlade, parlamenta in vojske na Kosovem polju. Istočasno bo zopet vzpostavljen patrijarhat Peč, ki ima za srbski del našega naroda nevenljivih zaslug ter globok historičen pomen, ki leži v pomenu vrnitve na kraj stare slave in tradicije iz lastne moči. Bitka na Kumanovem je bila predbitka in simbolj svetovne vojne ter obenem predznak in prvi korak k našemu ujedinjenju. Zato jo praznujemo tudi mi s hvaležnim srcem, ker so nam prilike v l. 1912 dovoljevale le, da smo s trepetajočim srcem spremljali junško srbsko vojsko na njenem zmagoslavnem pohodu; toda čutili smo dobro, da so njene zmage tudi naše zmage in njen poraz tudi naš poraz. Zato pa je tudi danes njih svoboda tudi naša svoboda in njih veselje tudi naše veselje.

Pomočnik finančnega ministra gospod Plavšič je bil te dni v Ljubljani ter je razložil v svojem štiriurnem ekspoziju in razgovoru z vsemi gospodarskimi krogi svoj program za dvig dinarja in odpravo draginje. Bilo ga je vžitek poslušati; videlo se je, da je gospod Plavšič strokovnjak, kakršnega rabi naša denarna uprava. Dvig dinarja se bo glasom teh izvajanj vršil stopnjema, da gospodarstvo ne vtrpi prevelikih pretreslajev; valutarne špekulacije pri tem seveda večinoma odpadejo. Do konca t. l. je računati, da pride Din na 10, po novem letu bo pa šlo hitreje, dokler se ne prilagodimo češki valuti, s katero bomo potem izdali skupno moneto kot denar Male Antante. — Dolžniki naj torej najhitreje poplačujejo dolgove, dokler dolžne številke še nimajo visoke notranje vrednosti.

Zastani železniški promet v smeri na Zagreb in čez Karlovac na Caprag preti udušiti slovensko industrijo, zapreti tovarne ter vreči stotisoče ljudi na cesto, in s tem povzročiti nevarno socijalno gibanje baš v najbolj izpostavljenem delu države. Prizadeti pravijo, da leži krivda pri zagrebški direkciji, dočim zlasti zadnji čas demokratski listi trdijo, da zadene glavna krivda minsterstvo saobračaja. Da pri

Merkantilna banka Kočevje

Obrestuje hranilne vloge po

4 1/4 %

izvršuje VSE v bančno stroko spadajoče TRANZAKCIJE, sprejema VLOGE na tekoči račun in na hranilne knjižice, katere IZPLAČA VSAK ČAS BREZ ODPOVEDI (rentni in invalidni davek na hranilne vloge plača banka iz lastnih sredstev), sprejema VLOGE NA ODPOVED, katere obrestuje po VIŠJIH obrestnih merah, izvršuje NAKAZILA, IZPLAČILA, VNOVČENJA ita., vnovčuje ČEKE, BANČNE NAKAZNICE ita., kupuje valute in devize (posebno dolarje) po najvišjih dnevnih cenah.

zagrebški direkciji aparat ne funkcionira tako kot bi bilo treba, čivkajo že vrabci na strehi. Iz časopisnih polemik posnemamo, da vodilni gospodje te direkcije precej svoje energije potrošijo za bodoče mesto za že obstoječe proge. Ali res ni nikogar, da bi napravil red? Ali naj se s takim stanjem dopušča, da gotovi državi sovražni elementje v Sloveniji agitirajo, češ, nalašč se tako dela, iz namena, da se ubije slovenska industrija, slovenska industrijska konkurenca ali vsaj napravi neškodljivo. Takega rovarjenja vendar ne moremo trpeti in zato kličemo: v Zagrebu naj se napravi red!

Kaj je Jugoslavija v očeh sveta? Razširjena stara kraljevina Srbija z novimi anektiranimi ozemlji vse skupaj pod novim imenom. Tako se glasi za nas silno važna odločba mednarodnega razsodišča v Ženevi, ki je padla te dni na številne tožbe Nemcev, Madžarov itd. proti naši državi na plačanje odškodnine. Vsled tega, ker je kraljevina SHS le stara razširjena Srbija, je razsodišče v Ženevi vse tožbe radji nepristojnosti odbilo ter nakazalo tožnike, zlasti sekvestrance, na državnisavet v Beogradu kot v smislu mirovnih pogodb pristojno sodišče.

Dijaštvo.

Akademičnemu društvu jugoslovan-skih tehnikov v Ljubljani so dorovali: po Din 500: Bratje Sternberg Slovenska Bistrica, prom. zav. za premog d. d. v Ljubljani; po Din 250: Vinko Majdič, Dragotin Hribar, Ljubljana, Železarna Muta na Muti ob Dravi SHS, Srečko Potnik, Ljubljana, Dr. Anton Bonaventura Jeglič, knezoškof; po Din 200: I. Šutej, les. trg., Planina; po Din 100: Strojna tov. Kurka in Wildi, Polzela, „Obnova“, gradbena družba z o. z., Ljubljana, Carl B. Mally, usnjarna, Tržič, Ivan Knez Ljubljana, Viljem Freund, tov. usnja, Maribor, Gozdarski urad barona Borna, Tržič, Opekarna v Račju, d. z o. z., K. Goligrane, stavbenik Celje-Gaberje. (Konec prihodnjič.)

Lastnik Konzorcij „Radikal“. Izdajatelj Okrajni Odbor Radikalne Stranke v Kočevju. Odgovorni urednik I. Penko
Tiskarna Jos. Pavliček, Kočevje.

Novozidana hiša z vrtom

se proda pod ugodnimi pogoji. Pripravna za vsako trgovino in obrt, ker leži blizu rudnika z nad 1000 rudarji.

Pojasnila daje Franc Glavač, Šalkavas 95, p. Kočevje.

Več mladih, pridnih delavcev

se sprejme za stalno delo v tovarni proti dobri plači. — Tovarna usnja Aleks Podvinec, Radeče pri Zidanem Mostu.

Prima domače platno

po 100 K za 1 m prodaja Josip Hartmana nasl V. Šbil, Velike Lašče, v poštnih paketih od 10 m naprej. 3—3

Butina & Kajfež

trgovina z dež. pridelki na debelo
V KOČEVJU

priporoča svojo veliko zalogo vsakovrstnih deželnih pridelkov kakor:

pšenična moka vsake vrste
koruzne in pšen. otrobe
koruzna moka
koruzni zdrob
koruza
oves
sol
itd.

po najnižjih cenah.

Jadranska banka - Beograd

Delniška glavica: 60,000.000 Din. — Rezerva: 30,000.000 Din.

Podružnice:

Bled, Celje, Cavtat, Dubrovnik, Ercegnovi, Jelsa, Jesenice, Korčula, Kotor, Kranj, Ljubljana,
— — Maribor, Metkovič, Prevale, Sarajevo, Split, Šibenik, Tržič, Zagreb. — —

Amerikanski oddelek.

Naslov za brzojave: Jadranska.

Afilirani zavodi:

Jadranska banka: Trst, Opatija, Wien, Zadar.

Frank Sakser State Bank, Cortlandt Street 82, New York City.

Banco Yugoslavo de Chile, Valparaiso, Antefogasta, Punta Arenas, Puerto Natalos, Porvenir.

Tovarna usnja v Radečah pri Zidanem Mostu

ALEKS PODVINEC

je pričela z obratovanjem v povečanem obsegu ter dobavlja takoj vse vrste usnja: **krupone, podplate, vratove, stranske dele, kravine črne in ru-jave, kipse, notranjke, boks-usnje itd.** v najboljši trpežni kvaliteti.

Tovarniška znamka

5—1

„MIGNON“.

Vsa naročila se izvršijo najkulantneje.

Krojačnica F. POTOČNIK

v Angliji in Franciji izprašani koncesijonirani učitelj krojenja
Ljubljana, Šelenburgova ul. 6, I. nadstr.

izdeluje

moške obleke
površnike
žakete
frake

damske kostume
elegantne plašče
francoske
toalete

BOGATI VZORCI ANGLEŠKEGA BLAGA.

Posebni oddelek za obračanje oblek in površnikov - Prenarejanje žaketov in salonskih sukenj. - Izdelava kompletne obleke ali kostume od 800 K dalje.

Dijaštvu in uradništvu znaten popust.

J. KAJFEŽ

Kočevje, Glavni trg 84

trgovina z mešanim blagom

in deželnimi pridelki

priporoča

vse deželne pridelke in specerijsko blago po najnižjih cenah.

Moka št. 0	23.80 K kg	kava sur. najf.	164.— K kg	kanditi	96.— K kg
" 1	22.80 " "	" la	152.— " "	krompir	10.— " "
krušna moka	19.80 " "	" la	146.— " "	sol,	12.— " "
koruzna moka	17.— " "	" žgana	200.— " "	rožiči, celi	30.— " "
koruza	16.60 " "	riž, najfin	40.— " "	" mleti	35.— " "
koruzni zdrob	19.80 " "	" la	32.— " "	nilo Schicht	36.80 "kos
pšenični otrobi	9.60 " "	" navaden	30.— " "	" Gazela	32.— " "
oves	14.— " "	sladna kava	34.— " "	slivovka	68.— " l
sladkor v kock.	72.— " "	cikorija Franck	72.— " "	drožnik	— " "
" sipen	66.— " "	" brez znam.	42.— " "	olje la	100.— " "
testenine	58.— " "	sveče	56.— " "		